

Κε Κωνσ. Κραββα
Διευθυντής

ΕΥΒΟΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'.
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 13

ΙΔΡΥΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΩ. ΖΩΝΤΟΣ

ΧΑΛΚΙΣ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1943

ΤΑ ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛ. ΝΙΡΒΑΝΑ

Του κ. Γ. Ι. ΦΟΥΣΑΡΑ

«Ό,τι πιό πολύ θά ζήση άπ' όλο τό έργο τοϋ Νιρβάνα, τοϋ μοναδικοϋ μας στυλίστα, πού μαζί με τόν Παπαδιαμάντη άποτελοϋν τοϋς κορυφαίους λογοτέχνες τής πατρίδας μας (1), είναι, χωρίς άλλο, τό χρονογράφημά του. Μαζί με τόν Κοντυλάκη και τό Μελά, τό δούλεψε τόσο πού, άπό τό επίπεδο τοϋ «κατώτερου λογοτεχνικοϋ είδους», ανάξιου νά σταθί πλάι στά γνήσια δημιουργήματα τής τέχνης, όπως πολλοί τό λογαριάζουν άκόμα και σήμερα, ίσως και γιατί εύκολα πάνω σ' αυτό άλλωνίζουν δημοσιογράφοι πού δέν είναι, σάν τοϋς τρεις παραπάνω, και λογοτέχνες, κατάφερε πρώτος ό Νιβάρνας νά τό άνεβάση ως τήν 'Ακαδημαϊκήν άναγνώρισι (2). Προικισμένος μ' ένα άπ' τά πλουσιώτερα λογοτεχνικά ταλέντα τοϋ τόπου μας, άφοϋ καλλιέργησε σύγκαιρα όλα τά είδη τοϋ λόγου, τό στίχο, τό διήγημα, τό μυθιστόρημα, τήν κριτική και τό θέατρο, έμεινε ό Νιρβάνας πάντα του ό «ποιητής», πού σ' όλα του τά γραψίματα ξεχύνεται άφθονος λυρισμός, και γιά τοϋτο περισσότερο μπορεί νά πη κανείς πώς άντιπροσωπεύεται με τής στροφές τής «Παγᾶς Λαλέουσας» (3) και τής σελίδες τοϋ «'Από

τήν φύσιν και άπό τήν ζωήν» (4), παρά μ' όλα τάλλα του βιβλία.

Και δέν είναι χωρίς καμμία σημασία τό γεγονός, ότι ό Νιρβάνας με στίχους πρωτοφανερώθηκε στόν «'Εσπερο» τής Λειψίας (5) και στο «'Αττικό Μουσείο» τοϋ 'Υγγλέση (6) πριν ν' άφίση άκόμα τά μαθητικά θρανία τοϋ Πειραιώτικοϋ σχολείου τής Καστέλλας. Δέν είναι λοιπόν χωρίς ενδιαφέρον νά δοϋμε κ' ένα δείγμα άπ' αυτά του τά πρώτα στιχουργήματα, τό παλιότερο πού βρήκα ως τά τώρα, άν κι ό ίδιος ό Νιρβάνας, είχε πολλές φορές μετανοιώσει πού τότες βιάστηκε νά φέρη στο φώς τής δημοσιότητας τά «πρωτόλειά» του (7).

Βρισκόμαστε στα 1881. 'Ο θάνατος τοϋ Βαλαωρίτη είχε, στην ποίηση τής έποχής του, δημιουργήσει δυσαναπλήρωτο κενό, κι' όλοι, άπ' τόν κορυφαίο τοϋ στίχου ως τόν πιό άσημο ποετάστρο, θεωρούσαν χρέος τους ν' άφιερώσουν λίγους στίχους σάν εύλαβικό μνημόσυνο στο πρόσφατο τάφο τοϋ έθνικοϋ μας βάρδου. 'Ο Νιρβάνας δέ μπορούσε, και δέ θάθελε ίσως, νά κάνη έξαίρεσι, κ' έτσι, στόν «'Εσπερο» τής Λειψίας, τό πιό σοβαρό περιοδικό τής έποχής, πού τό νά φιγουράρη στής στήλης του ήταν ένα είδος

(1) 'Όπως είναι γνωστό, ό «Νιρβάνας—Πέτρος Κ. 'Αποστολίδης με τό άληθινό του όνομα—κατήγετο άπό τή Σκόπελο, και πατέρα Σκοπελίτη. Τό ότι γεννήθηκε στη Μαριανούπολι δέν έχει καμμία σημασία γιατί όφείλεται στο τυχαίο περιστατικό τοϋ ταξειδιοϋ τών γονών του στη 'Ρωσία. Μήτε και τό ότι μεγάλωσε στη Καστέλλα και πέρασε πολλά τής ζωής του χρόνια στόν Πειραιά σημαίνει πώς είναι και Πειραιώτης, όπως πολλοί τό νομίζουν.

(2) 'Ο Κ. Ζέγγελης κι' ό Σίμος Μενάρδος, Πρόεδρος ό ένας και Γενικός Γραμματέας ό άλλος τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών στα 1928, όταν δεξιώθηκαν τόν Νιρβάνα ως 'Ακαδημαϊκόν, σχεδόν καθαρά άφισαν νά φανή στή προσφωνήσεις τους πώς, τό πιό πολύ γιά τά χρονογραφήματά του τόν ψήφισαν. Πρβλ. τό φυλλάδιο;

'Ακαδημία 'Αθηνών, Δεξίωσις 'Ακαδημαϊκοϋ Παύλου Νιρβάνα (8 Μαρτίου 1928). Προσφωνήσεις Κ. Ζέγγελη και Σίμου Μενάρδου. 'Αντιφωνήσις. Παύλου Νιρβάνα. 'Εκδοτικός 'Οίκος «'Ελευθερουδάκης» Α. Ε., έν 'Αθήναις. 16ο, σελ. 31. Στη σειρά τών «'Επιφυλλίδων», Τόμος Α'—1928, τεϋχος Γ'—Μάιος.

(3) Παύλος Νιρβάνας. Παγᾶ Λαλέουσα. 'Αθήναι, έκδο-

σις «'Αναθηναίων» 1907. 16ο, σελ. 111. Και δεύτερη έκδοσι: Παύλος Νιρβάνας. Παγᾶ Λαλέουσα. (Με πρόλογον Κ. Παλαμά). Εΐπατε τῷ βασιλεῖ . . . και λάλον ὕδωρ. Δελφικός χρησμός. 'Εν 'Αθήναις, 'Εκδοτικός 'Οίκος «'Αγκυρα», 44—'Οδός Μητροπόλεως—44, 1621. 32ο, σελ. 142.

(4) Παύλος Νιρβάνας. 'Από τήν φύσιν και άπό τήν ζωήν. 'Εν 'Αθήναις, έκ τοϋ τυπογραφείου τών Καταστημάτων 'Ανέστη Κωνσταντινιδου, 1898. 16ο, σελ. 194.

(5) Βλπ. στη σελ. 21 τοϋ βιβλίου: Παύλος Νιρβάνας. Γλωσσική αυτοβιογραφία. Διάλεξις στην αίθουσα τών «'Αναθηναίων». 'Αθήναι, έκδοσις «'Αναθηναίων», 1905. (Τυπογραφείον «'Εστία» Κ. Μάϊσνερ και Ν. Καργαδούρη). 1οο, σελ. 44.

(6) Βλπ. στη σελ. 110 τοϋ Βιβλίου: Παύλος Νιρβάνας τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών. Φιλολογικά 'Απομνημονεύματα. 'Αθήναι, έκδοται: 'Ιωάννης Δ, Κολλάκαι Σια, Βιβλιοπωλείον τής «'Εστίας», 50—'Οδός Σταδίου—50, (1929). 16ο, σελ. 175.

(7) Παύλου Νιρβάνα, δ. π., σελ. 48.

καθιέρωσις, έστειλε ένα του ποίημα, αφιερωμένο στο θάνατο του Βαλαωρίτη⁽⁸⁾, υπογραμμένο μ' δλάκερο τ'νομά του, Πέτρος Κ. Αποστολίδης, και παρμένο, όπως σημειώνει, από ανέκδοτη συλλογή, συνηθισμένη προσθήκη σε κάθε έποχής πρωτοφανερώματα. Το ποίημα, τυπωμένο στη σελ. 170 του 11ου τεύχους (1)13 Οκτωβρίου) της πρώτης χρονιάς του περιοδικού, είναι τουτο :

'Αηδόνι, δέν άκοιμε πιά την έρημη λαλιά σου,
Που έριχνες λυπητερά μέσα 'ς την έρημιά,
Μη σέ ξεπήρ' ό άνεμος ; Βραχίκαν τα πτερά σου
'Από βροχή ;—Πάω να 'βρω την έρημη Μαρία⁽⁹⁾,
'Εκείνην, όπου έκλαψα με θλιβερά τραγούδια,
Που την θρηνούσαν οί δένδροι, του κάμπου τα λου-
λούδια.

Γιά 'κείνην έτραγούδησα, για 'κείνην έθρηνούσα,
Γιά κείνην έπλανώμουνα 'ς τα μνήματα, για μία
'Ετόνισα τη λύρα μου. Παντού αυτήν θωρούσα,
Και έζησα κι' απέθανα μόνο για τη Μαρία.
Αυτήν θρηνούσα, έρημος, με θλιβερά τραγούδια,
'Αντάμα με της έξοχής τα κίτρινα λουλούδια.

Πάω... βάλτε με 'ς το χωμά της, που μουσκεψα με
[δάκρυ,
Κοντά εις το παιδάκι μου, φυτέψτε μας δυό κρίνα,
Πούνε χλωμά και κίτρινα ν' άνθουν εκεί 'στην άκρη,
Νά λέν' έδω αναπαύεται ή δόλια ή Μαρίνα,
Κι' ό δόλιος ό πατέρας της, που με πικρά τραγούδια
θρηνούσε μέσ' τα μνήματα, με νεκρικά λουλούδια.

Σύρε, 'Αριστοτέλη μου, σκιάζεσαι το σκοτάδι
Μονάχη ή Μαρία σου, σ' αναζητεί σιμά της
'Σ τόν παγωμένο και ψυχρό, 'ς τόν έρημο τόν "Αδη.
Σύρε, για 'δές σου έστρωσε τα κρύα σάβανά της.
Σύρε και δέξου κι' από 'με έτοτο το τραγούδι,
..... για νεκρικό λουλούδι.

Οί στίχοι φέρνουν βέβαια φανερή την επίδραση της ποίησης του Παράσχου και του Βαλαωρίτη, που ξεχωριστά τους θαύμαζε κείνη την έποχή ό Νιρβάνας⁽¹⁰⁾, μά, παρά την πεζολογία και τους πλατυσμούς τους, αφίνουν καθαρά να διαφαίνεται ή ποιητική φλέβα και ό λυρισμός του ποιητή της «Παγιάς Λαλέουσας». Κι' άπ' αυτή την άποψη ένδιαφέρουν τόν κάθε μελετητή του έργου του.

Γ. Ι. ΦΟΥΣΑΡΑΣ

(8) Ο Βαλαωρίτης πέθανε, όπως είναι γνωστό, στα 1879, μά το γεγονός πως είχαν δύο δλάκερα χρόνια περάσει από τότε, χωρίς να χάση το ποίημα την έπικαιρότητά του, άποδειχνει πόσο μεγάλη στάθηκε ή άπήχησι άπ' το θάνατο του ποιητή της «Κυρά Φροσύνης».

(9) Στο Βαλαωρίτη στοίχησεν υπερβολικά ό χαμός της κόρης του Μαρίας και σ' όλα του σχεδόν τα κατοπινά λυρικά τραγούδια δέν έπαψε να θρηνηί το θάνατό της.

(10) Βλπ. Παύλου Νιρβάνα, Φιλολογικά 'Απομνημονεύματα, σελ. 84, και ύποσημείωσι στο ποίημα «ΚΕ Μαρτίου» τυπωμένο στην έφημ. «Πρόνοια», έτος Γ', άριθ. 445, Πειραιώς, Τετάρτη 28 Μαρτίου 1884.

ΤΡΙΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. Σ. ΔΟΥΡΑ

“ΙΕΡΑ,,

Ποήματα

Ο κ. Δούρας είναι ό μοναδικός σήμερα έκπρόσωπος της χριστιανικής ποίησής μας. Οί παλαιοί συνοδοιπόροι του κ. κ. Τ. Μπαρλάς και Τ. Παπατζώνης, άφου χάραξαν άρκετά αξιόλογα σημάδια της θρησκευτικής της πορείας, έπήραν άλλους δρόμους από καιρό.

Θά πίστευε κανείς, ότι ό ποιητής των «Ιερών» είχε πει πιά το τραγούδι του, μία και μάς έχει δώσει τόσο πλούσια παραγωγή στο ίδιο θέμα. 'Αλλά το θέμα δέν παίζει ρόλο στην Τέχνη—ή παίζει πολύ μικρό. "Ας ειπωθή μία φορά ακόμα: Δέν έχει σημασία το τί θά πής, αλλά το πως θά το πής. Κ' ένας άληθινός ποιητής μπορεί να δουλεύη άτέλειωτα στο ίδιο θέμα, να του δίγη τόσο πλούσιες άποχρώσεις, ώστε κάθε φορά να το κάνη γοητευτικό.

'Η θρησκευτική ποίηση του κ. Δούρα δέν είναι ένα πρόσκαιρο παιγνίδισμα, μία συγκίνησι της στιγμής, ένας παροδικός ένθουσιασμός. Είναι ένα βίωμα σωστό. Δονείται από μιάν άλόγιστη πίστι, μιά πίστι που τόν κρατεί μακρύτερα και ψηλότερα από το δισταγμό, την άμφιβολία, τη συμβατικότητα και τους πειρασμούς της σύγχρονης ζωής, σε μία στάσι έκστατικού άσκητή. Μας τό λέει ό ίδιος στο τραγούδι του «Παγίδες»:

... Καλότυχα τα μάτια που φωτίζει
στο μονοπάτι το 'σιο του ό Θεός,
τα μάτια που άγρυπνούνε στο σκοτάδι
της μέρας ως ναρθηί το μέγα φώς !

==

ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ

“Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ,,

Διήγημα

Διπλή συγκίνησι μοϋδωσε το βιβλίο τουτο του κ. Πέτρου Χάρη, που κυκλοφόρησε τελευταία σε μία ύποδειγματική έκδοση, στολισμένο με άριστοτεχνικές ζωγραφίες του κ. Σπ. Βασιλείου. Την καλλιτεχνική συγκίνησι της μελέτης του και την άλλη, την πιο πεζή, μά έξίσου δυνατή, της ανάμνησης. Πάνε κάπου είκοσι χρόνια από τότε, που το πρωτοδιάβασα, όταν έκυκλοφόρησε σ' ένα τόμο μαζί με άλλα διηγήματα του συγγραφέα. Είμαστε νέοι τότε (ό κ. Χάρης παιδί ακόμα) και ζούσαμε μία φιλολογική ζωή γεμάτη άνησυχίες, έλπίδες και όνειρα φερωμένα. 'Εκείνο τόν καιρό, το έλληνικό διήγημα άγωνιζότανε να ξεπεράση τα στενά σύνορα της ήθογραφίας και ν' άπλωθη σ' έδάφη πιο γόνιμα. 'Η «Τελευταία νύχτα της γής» έδειξε πως οί προσδοκίες μας δέν ήταν άβάσιμες και πως τη φορά αυτή οί νέοι είχαν μία βέβαιη κι' αξιόλογη νίκη. Στη πορεία της νεώτερης λογοτεχνικής φάλαγγας, ή έκδοση εκείνη, ήταν ένας σταθμός. Κ' είναι φυσικό να συγκινηί ξεχωριστά ή ανάμνησί της όλους έμάς, που ζήσαμε της δύσκολες αυτές ώρες.

Για τη λογοτεχνικήν άξία του βιβλίου δέν έχω, παρά να ξαναπώ τα λόγια του άκριβού μας του Βε-

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

ΤΟΥ κ. ΤΑΚΗ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια έκ του ύπ' άριθ. 11 φύλλου)

«Ουδέν της άληθείας φανερότερον ή Ισχυρότερον γένοιτ' άν' ώσπερ του ψεύδους ουδέν άσθενέστερον, καν μυριάκις παραπετάματα συκ'άζηται. 'Η δέ άλήθεια γυμνη πρόκειται πάλι τοίς βουλομένοις, αυτοίς την ώραν περισκοπεΐν και ουτε μανθάνει βούλεται ουτε κίνδυνον δέδοικεν, ουτε έπιβουλός τρέμει».

Ι. Χρυσόστομος

Μιλήσαμε πιο πάνω για το γκρέμισμα της μητριαρχικής κοινωνίας και την άνάπτυξη του Πατριαρχικού καθεστώτος, μέσα στο όποιο ή θέση του άντρα πήρε όλότελα ύπερτερη σημασία. 'Η άλλαγή όμως ή βίαιη ένός κοινωνικού συστήματος δέ σημαίνει και την αυτόματη και μέσα σε μία στιγμή μεταβολή της Ιδεολογίας του συστήματος αυτού. 'Η Ιδεολογία ξεφτιίζεται σιγά - σιγά, παραμερίζεται σαν άχρηστο κουκούλι, μονάχα μόλις ή χρυσάλλιδα των στοιχείων της καινούργιας Ιδεολογίας γίνη έντελώς ώριμη για το πέταμα σε ψηλότερες πάντα κορφές, που το σύνολό τους θ' άποτελέση τη συνισταμένη του Ιδεολογικού περιεχομένου του καινούργιου συστήματος.

Μέχρις ότου όμως γίνη ή ολοκλήρωση αυτή, τα λείψανα και οί άποβιώσεις της παλαιάς Ιδεολογίας

νέζη: «'Η τελευταία νύχτα της Γής» είναι ένα ώραίο, άπ' τα ώραϊότερα έλληνικά διηγήματα.

==

ΠΑΥΛΟΥ ΦΛΩΡΟΥ

“ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ,,

Δράμα

Πρώτη φορά ό συγγραφέας των μυθιστορημάτων «'Αποικιοι», «'Ο άνθρωπος της έποχής», των διηγημάτων «'Αμαράντα» κλπ. κ. Παύλος Φλώρος δοκιμάζει τα φτερά του στο θέατρο, σ' ένα θέμα δηλαδή τόσο έλκυστικό όσο και δύσκολο. Πόση τόλμη, πόση μελέτη, αλλά και πόση διάθεση, με την καθαρά καλλιτεχνική έννοια της λέξεως, χρειάζεται για ένα τέτοιο άθλο !

Διατυπώθηκαν κάποιες άμφιβολίες για τη σκηνηκή έπιτυχία του έργου, κ' ένας από τους έγκυρωτέρους θεατρικούς συγγραφείς και κριτικούς ειπε, πολύ σωστά, πως, άν το έργο δέν παιχτή, κανείς δέ μπορεί να μιλήση για την τύχη του.

Λίγα λόγια θα πώ—που χώρος για περισσότερα! —σχετικά με την έντύπωσι που μ' άφισε το διάβασμα του «Καποδίστρια». Πιστεύω πως ό κ. Φλώρος έχάραξε άδρά τη φυσιογνωμία του Κυβερνήτη κ' έδημιούργησε μιάν άτμόσφαιρα δραματική. Μπορεί το έργο να είναι πολύ πυκνό, κάποιον διάλογοι λιγοστοί, βιαστικοί, μπορεί ακόμα μερικά δευτερεύοντα πρόσωπα να είναι έλεύθερα κάπως σκοταρισμένα, στο σύνολό του όμως το δράμα είναι καλοχτισμένο, και πρωτότυπο. Δέ μένει άδιάφορος από το διάβασμά του. Σε συγκινεί και σ' άφινει «κατάλυτο», άκριβώς ό,τι μόνο ένα άληθινό έργο τέχνης μπορεί να μάς δώση.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

έπηρεάζουν τη ζωή, στο νέο σύστημα. "Ετσι, κι' άν οί ήρωικοί χρόνοι στην Ιστορία διομορφώνονται κάτω από καθεστώς Πατριαρχικό, μ' όλα ταύτα ή παλαιά Ιδεολογία έξακολουθει να έχη ντυμένη τη γυναίκα με το παλιό άμορφο φόρεμα της Ισοτιμίας προς το άλλο φύλο. Στο θεϊκό μυθολογικό στερέωμα του άρχαιου κόσμου δέν ξεχωρίζει καμμιά ύπεροχή των Θεών άπέναντι των θηλυκών Θεοτήτων και έπειδή ό άνθρωπος εκείνης της έποχής άντικαθρεφτίζει στο θείο άκριβώς της ανθρώπινες κοινωνικές σχέσεις του καιρού του, γι' αυτό πρέπει να υποθέσουμε ότι μέσα στο κεφάλι του ύπήρχε ακόμα έντονη ή Ιδέα, πως δέν ύπάρχει και μεγάλη διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα, άπαράλλαχτα, όπως πίστευε και για τους Θεούς του.

'Ακόμα πιο πραχτικά ό μύθος της 'Αργοναυτικής έκστρατείας μας πληροφορεί πως σ' αυτή πήρε μέρος και ή περίφημη τοξότρια 'Αταλάντη, ή όποια μάλιστα πιο πριν στο κυνήγι του Καλυδώνιου κάπρου άπόδειξε πως ξεπερνούσε κάθε άντρα στην τέχνη την πολεμική. ('Απολ. Βιβλ. Μυθολ. Βιβ. 1 παρ. 68 και 100). 'Ο Γάλλος καθηγητής Pierre Walty, που μελέτησε ειδικά τη Μινωϊκή έποχή, έκαμε τη διαπίστωση πως ή θέση της γυναίκας στη κοινωνική και ιδιαίτερα τη θρησκευτική ζωή ήτανε έξαιρετική. Με την άντίληψη δέ αυτή της σχεδόν Ισοτιμίας των δυό φύλων είναι γεμάτη ή Ιδεολογική κατεύθυνση της έποχής προτοδ, όπως λέει έπιγραμματικά και παραστατικώτατα ό Walty, ή γυναίκα περιοριστή στο ρόλο της πρώτης ύπηρετριάς του σπιτιού («avant être claustrée et ravalée au rôle de premiere servante, comme cela aura lieu tard» P. Walty «le monde égeen avant les Grecs» page 184).

Είναι άλήθεια πως στα χρόνια του Τρωϊκού πολέμου, με τη διαμόρφωση και την εξέλιξη της Πατριαρχικής κοινωνίας, ή γυναίκα κατεβαίνει σε κάποιο κατώτερο επίπεδο. Είναι το πρώτο ρήγμα για τη μετέπειτα ολοκληρωτική κοινωνική της καθίζηση. Τη βλέπουμε στην 'Οδύσεια να άσχολήται δίπλα στής σκλάβες του σπιτιού άποκλειστικά με την οικιακή οικονομία, όπως θα λέγαμε σήμερα. ('Οδυσ. Α 536 2 57). Είναι όμως έξω από κάθε άμφιβολία πως στην άρχαϊκή κοινωνία, που δέν είχε άπόλυτα ξεπεράσει την κοινων. όργάνωση του γένους (πατριάς), ή γυναίκα είχε θέση έξαιρετική, σαν παράγοντας οικονομικός και κοινωνικός μέσα στα πλαίσια της όργάνωσης. 'Απόδειξη είναι τα όμηρικά έπη, που είναι άσφυκτικά πλημμυρισμένα από την προσωπικότητα μιας γυναίκας. "Ενας άστροεικής κριτικός βρίσκει πολύ ρήχό το Ιδεολογικό περιεχόμενο των όμηρικων έπών. Δέν βρίσκει πως είναι ταιριασμένο να σκοτωθύνε τόσα παλληκάρια στην Τροία για μία μοιχαλίδα δηλ. την ώραία 'Ελένη. 'Η κριτική αυτή είναι άπόλυτα λανθασμένη, άντιεπιστημονική και άφιλοσόφητη. Δέν μπορεί κανένας να μετρήση το ήθικό πλάτος μιας παλαιότερης έποχής με κριτήρια ήθικά σημερινά. 'Η κάθε έποχή βλέπει τόν έαυτό της μπροστά στον καθρέπτη της Ιστορίας με τα δικά της μάτια και μόνο μία φορά. "Αλλες Ιδέες και ήθικές άντιλήψεις είχε για την ύπόσταση της γυναίκας ό άρχαιος κόσμος και άλλες έμεις. "Ετσι βλέπουμε ότι

όλοι οι θρόνοι και τα τραγούδια που επιχώραζαν στο Αίγαίο από τον 9ο μέχρι τον 6ο αιώνα πριν τη γέννηση του Χριστού, και τα όποια αποτέλεσαν τα όμηρικά έπη, να υποτάσσονται από τη Μούσα στην περιπέτεια μιας γυναίκας, για χάρη της οποίας δέ διατάζει ο άρχαίος κόσμος να καμη μιὰ έκστρατεια. Ούτε έπηρεάστηκε η λαϊκή μούσα, που αντιπροσώπευε τη ψυχή και τη στόχαση της εποχής, από τό ότι την ώραία Έλένη δέν την άρπαξε, μά με τη θέλησή της μιὰ ώμορφη αύγή τδσκασε με τό φιλοξενούμενο τσοπανόπουλο της Τροίας. 'Η 'ΐδια άλλωστε γυναίκα πιό πριν τό είχε σκάσει άκοιτώντας ένα μεσόκοπο, πολύ γνωστό ήρωα, τόν Θησέα (Πλουτάρχου Θησεύς Κεφ. 31) ώς της 'Αφίδνας (Κιουρκά) και έπομένως η διαγωγή της δέν ήταν άμεμπτη, όπως θά τόνιζε σήμερα η σεμνότυπη κριτική της εποχής μας. 'Η 'Αχαϊκή όμως κοινωνία είχε άλλο ήθικό κριτήριο τών άτομικών πράξεων. Νόμιζε πώς η γυναίκα δέν άνήκει σε κανένα, παρά μόνο στον έαυτό της, και κάθε της πράξη που έχει σχέση με τόν έρωτά της δέν έχει καμμιά αξία για την όλη της ήθική εμφάνιση. Δέν είχε τόπο στο μυαλό τών βασιληάδων όλης της 'Ελλάδας, που γύρευαν να παντρευτούν την ώραία 'Ελένη ('Ησιόδου 'Ηοϊά 39 (94—96) κ. έ.) ή σκέψη πώς η διαγωγή της ένεκα της άπαγωγής από τόν Θησέα ήτανε έπιμεμπτη. 'Επιβεβαίωση της άποψης αύτης είναι τό ότι, άμα γύρισε από την Τροία ή 'Ελένη έζησε στην Σπάρτη δίπλα στον άπατημένο σύζυγο μέσα στις συνηθισμένες τιμές και δόξες, χωρίς αυτό να γίνη κανένα σκάνδαλο ή κουτσομπολιό ('Οδυσ. Δ' στίχ. 120 κλπ.). Λοιπόν ο άρχαίος κόσμος, σε άπόλυτη συνέπεια με τό κοινωνικά του κριτήρια άφίνει να βουρκώσουν οι κρουνοί της μούσας του με της περιπέτειες μιας γυναίκας, που νόμιζε πώς συμβολίζει μιάν ιδανική πληρότητα και μονάχα με τό τραγούδι στην προσωπικότητα αύτη έπιζητεί να κοιμήση τα άγρυπνα μάτια του κριτικού στοχασμού, που άποκαλύπτει πώς τό αίμόχαρο άγρίμι του πολέμου χυμά κάθε φορά για θύματα, μόνο άμα οι άνθρωποι μπερδέψουν τα οικονομικά τους συμφέροντα. 'Ακόμα και για της σκλάβες οι 'Αχαιοί είχαν μιάν έχτίμηση αξιοπρόσεκτη. Της σεβόντουσαν σαν ανθρώπινες ύπαρξεις, που δέν είχαν καμμιά διαφορά από της «οικοδόσποινες». 'Η μητέρα της Ναυσικάς «έπ' έσχάτη ήστο σόν άμφιπόλοισιν γυναιξί ήλάκατα στρωφώσ' άλιπορφυρά» ('Οδυσ. Ζ' 52). Και η περιπέτεια τών 'Αχαιών στο δέκατο χρόνο του πολέμου έχει αίτια μιάν σκλάβα, την κόρη του Μάντη Χρύση.

Ο 'Αγαμέμνωνας δέ διατάζει να μιλήσει μπροστά στο στρατό του ότι προτιμά τη σκλάβα και από την Κλυταιμνήστρα. Και να πούμε τη μαύρη αλήθεια. Για τη δημόσια αύτη έξομολόγηση, που θάκανε διαζύγιο στην εποχή μας, φταίει και ο Χρύσης. Ο εύλογημένος ο Παπα-Χρύσης σκέφθηκε ύστερα από δέκα χρόνια πώς σκλαβώθηκε η κόρη του (την Χρυσήδα την πήραν οι 'Αχαιοί τόν πρώτο χρόνο του Τρωϊκού πολέμου) και ήρθε να την ζητήσει!

Έχτεθήκαμε πολύ στο θέμα αυτό από άποψη ιστορικών παρατηρήσεων. Αυτό έγινε γιατί ύποστηρίχθηκε η άποψη πώς στην Τρωϊκή εποχή η γυναίκα ήτανε ύπαρξη έξευτελισμένη. 'Η αλήθεια είναι μιάν ύπεροχή του άνδρα στην οικονομία, όπως αύτη διαμορφώθηκε με την εμφάνιση της άτομικής ιδιοκτησίας, του έδωσε άνάλογη ύπεροχή κοινωνική. 'Η γυναίκα έξαρτήθηκε πιά από αυτόν, όχι μόνο οικονομικά αλλά

και ιδεολογικά. 'Η ιδεολογική έξάρτηση διαπιστώνεται από τό πλέγμα τών βαρειών νομικών και κοινωνικών άλυσίδων, με της όποίες δέθηκεσε κάθε εποχή, σαν τόν πιό επικίνδυνο ύπόδικο της ιστορίας. Στη κλασσική εποχή τη βρίσκουμε διπλομανταλωμένη μέσα στον γυναικωνίτη, φορτωμένη με την βαρεία πρόληψη και τη νομική ύποχρέωση να δικαιολογείται η ύπαρξη της μονάχα για να γεννά παιδιά. Κανένα άλλο προορισμό δέν της άνεγνώριζε η εποχή (βλέπε Ξενοφ. Οικονομικός και τόν 'Αθηναϊκό Νόμο «έπ' άρότρω παίδων»). Και στην Π. Διαθήκη την 'ΐδια ύποχρέωση έχει η γυναίκα. Να γεννά παιδιά. 'Η γέννηση τών παιδιών έχει τώρα σχέση με την στερωμένη της άτομικής ιδιοκτησίας. Δέν μπορεί να νοηθή η άτομική ιδιοκτησία χωρίς κληρονομικό δικαίωμα που και εκείνο προϋποθέτει κληρονόμους (παιδιά) για τη μεταβίβαση και συνεπώς διαιώνιση της ιδιοκτησίας. Γι' αυτό και άμα η γυναίκα δέν ήταν γόνιμη τη χώριζαν. (« Είπε δέ Σάρα προς 'Αβραάμ 'Ιδού συνέκλεισε με Κύριος τού μη τίκτειν, είσελθε προς την παιδίσκην μου ίνα τεκνοποιήσωμαι έξ αύτης. Γεν. Κεφ. 15.1.3. Είπε Ραχήλ τω 'Ιακώβ. 'Ιδού η παιδίσκην μου Βαλλά, είσελθε προς αύτην και τέξεται έκ τών γονάτων μου και τεκνοποιήσωμαι κάγω έξ αύτης. Και ειση'θεν προς αύτην 'Ιακώβ και συνέλαβεν. Ραλλά η παιδίσκην Ραχήλ και έτεκεν τω 'Ιακώβ υιόν. Και είπε Ραχήλ, έκρινέ μοι ο Θεός και έπήκουσε της φωνής μου και έδωκέ μοι υιόν Γεν. Κεφ. Α 3-6. Μιάν ύπαρχει διαμαρτυρία για την κατάντια της γυναίκας στον χρυσό αιώνα της 'Ελλ. 'Ιστορίας. Είναι η παράδοση του έταιρισμού, που αναπτύχθηκε τότε και που συγκέντρωσε ό,τι ώμορφο είχε να επιδείξη τό διανοητικό ώριμασμα του άρχαίου κόσμου. 'Αντίθετα, ο άνδρας ήταν λεύτερος. 'Η λευτεριά του έκδηλώθηκε με τό δικαίωμα που πήρε να μωρη ή να έχη γυναίκες για την ίκανοποίηση του σεξουαλισμού του, έχ-ός από τη σύζυγό του. 'Η τελευταία ήταν για να του δίνη παιδιά. 'Η λευτεριά όμως αύτη δέν τόν έβγαλε σε καλό. Πρώτα-πρώτα η ζήλεια της συζύγου την ήνάγκασε να άναλάβη να στεφανώσει τό μέτωπο του άνδρα της (όπως λέει ένας σοφός κοινωνιολόγος) όχι με στεφάνι από λουλούδια!

'Υστερα οι «παράνομοι σχέσεις» του άνδρα έδημιούργησαν την ανάγκη της ύπαρξης γυναικών που, είτε κατ' έπάγγελμα είτε κατ' εύκαιρία, άναλαμβάνανε να σβύνουνε τόν πληθωρικό έρωτισμό του συζύγου. 'Ετσι δημιουργήθηκε η πορνεία, τό πιό βρωμερό κοινωνικό άπόστημα. 'Η συχαμένη αύτη κοινωνική γάγγραινα, που κοντεύει να σαπίση όλο τό σώμα της κοινωνίας, είχε και έχει μιάν τρομερή, σαν τό βιτριόλι έπίδραση άπάνου στη ψυχολογία του άνδρα. Τόν συνήθισε στα άγορασιά χάρδια και έτσι τόν έκαμε ψυχολογικά άνάπηρο, που να μη μωρη ή να νοιώση την ψυχή της γυναίκας. Για να νοιώσης μιάν ψυχή άγνη πρέπει να είσαι άγνός.

('Ακολουθεί)

ΤΑΚΗΣ ΓΙΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Είς τους όπως δήποτε μετασχόντας του άνθους μας, έπι τω θανάτω του προσφιλοφύ ημών πατρός ΙΟΥΛΙΟΥ έσφράξομεν τας έγκαρδίους ημών εύχαριστίας. 'Ιδιαιτέρως έσφράξομεν την εύγνωμοσύνην μας προς τόν Σεβασμώτατον Μητροπολίτην Μαρωσίας και Θάσου Κον Βασίλειον, όστις τώσον αυθόρμητα και εύγενικά έχοροσιάτησε κατά την κηδεία και πατρικά συνεμερίσθη την λύπην μας.

Τά τέκνα

'Ανδρέας Σπαθάρης, Αιάνδρος Σπαθάρης, Δουκία Σπαθάρη

ΑΝΟΙΞΙ

Οί άνθοί της κρυφομίλησαν
Μεσ' τ' 'Απριλιού τα χάρδια,
Κι' ήταν παιδούλα άνιδη
Κι' άθώα τα πρώτα βράδυα!...

Πάλι ξανάρθε η "Ανοιξι
Με της εύδιαστές βραδυές τ' 'Απρίλι
Μά τώρα διφασμένα κι' άνυπόμονα
Νοιώθει τ' άδωα της τα χείλη!...

Πέρα στην άνθισμένη λεμονιά
Χαρούμενο τ' άηδόνι τραγουδάει
Και στης παιδούλας μέσα την καρδιά
Σάν ρόδο η άγάπη άργοϋπνάει!

ΓΕΩΡΓ. Θ. ΚΕΛΕΠΟΥΡΗΣ

—ο—

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΑΓΑΠΗ

Τά μάτια σου βουρκώσαν χτές τό βράδυ
και γιόμισ' από πόνο ή μορφή σου.
Τι άχαρη που πέρασ' η ζωή σου
Χαμόγελο δέν γνώρισες και χάρδι.

Δέν χτύπησε καρδιά καμμιά για σένα
και όσους κρυφοπόθησες χαθήκαν.
Για σένα και τα όνειρα σβυστήκαν
σαν είδες τα μαλλιά σου χιονισμένα.

Κακόμοιρη και άμοιρη, άλλοί σου.
Τό κλάμα σου δέν φέρνει πειά τη νειότη.
Τόν έρωτα, τόν ώμορφο τοξότη,
τόν έδιωξες για πάντα μοναχή σου.

Γενάρη; 1943

ΠΕΡΣΕΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

—ο—

ΤΑ ΤΣΑΝΤΣΑΜΙΝΙΑ ΠΕΣΑΝΕ...

Τά τσαντσαμίνια πέσανε—κατάλευκη βροχή—
δίχως κανείς της κλάρες τους ν' άγγίση, να σκορπίση,
μέσ' στο καλοκαιριάτικο τινάχηταν πρώτ
και πριν προλάβει, σαν έχτές, τό φως να τα φιλήση
τά τσαντσαμίνια πέσανε—κατάλευκη βροχή...

Κεντούσανε με τ' άνθη τους του φράχτη τόν καμβά
και ζύπνησαν στην πρώτη τους ήμέρα να γελάσουν,
ξεγνοιάσανε σαν είδανε τα γύρω τους βουβά
και τ' άπειρό τους όνειρο χωρίς για να προφτάσουν
κεντούσανε με τ' άνθη τους του φράχτη τόν καμβά.

Ήταν μικρά κι' άνέγγιχτα κι' άνήξερα κι' άπλά
και πρόβελναν ξεθάρρευτα στον άγνωστο τό δρόμο
τά μάτια τους δέν τάμαθαν πώς γίνονται θολά
κι' ούτε βαθυά για τ' αύριο δέν άκουγαν τόν τρόμο,
ήταν μικρά κι' άνέγγιχτα κι' άνήξερα κι' άπλά.

Τά τσαντσαμίνια πέσανε—κατάλευκη βροχή—
παράξενα κι' άπρόσμενα χωρίς να τα μαλώσουν
και στην καλοκαιριάτικη πεθάνανε τη γη
δίχως τόν πόνο της ζωής και τη χαρά να νοιώσουν
τε τσαντσαμίνια πέσανε—κατάλευκη βροχή...

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

LEON - PAUL FARGUE

"Ενα σφραγισμένο με χρυσάφι μακρύ χέρι γλυστράει
από τα δέντρα ψηλά
Κι' αρχίζει να κατεβαίνη και να σφυρίζη μέσα στα
κλαριά.

Τά φύλλα και τα λουλούδια προσέχουν και τ' άκοιونه.
Είδα τη σαύρα να γλυστρά στη γλύκα της βραδυάς.
'Η "Αρτεμις σκύβει στη λίμνη και φορεί τη μάσκα της.
"Ενα μεταξω ό γοβάκι τρέχει στο ξέφωτο
Σάν κάλεσμα τ' ουρανού που σμίγει τόν όρίζοντα.
Οί βάρκες της νύχτας είν' έτοιμες να φύγουν.
"Αλλοι θάρθουν να καθίσουν στο σιδερένιο κάθισμα

μας
"Αλλοι θα τό δουν αυτό όταν δε θάρμαι πιά
Τό φως θα ξεχάση κείνους που τόσο τ' άγάπησαν.
Κανένα κάλεσμα δε θάρρη να ζωηρέψη τα πρόσωπα

μας
Κανένα κλάμμα δε θα ζυπνήση τόν έρωτά μας.
Τά παράθυρά μας θάναι κλειστά.
"Ενα ζευγάρι ξένοιθά περάσουν τό μισοσκότεινο δρόμο
Οί φωνές,
"Αλλες φωνές θα τραγουδήσουν, άλλα μάτια θα κλάψουν

μας
Σ' ένα καινούργιο σπίτι.
"Ολα θα συμπυκνωθούν, όλα θα συγχωρεθούν,
"Ο κόπος θάναι καινούργιος και νέο θάναι τό δάσος,
Κ' ίσως μιάν μέρα, για καινούργιους φίλους,
"Ο Θεός θα μας χαρίση την εύτυχία που μας ύποσχέθηκε.

(Από τα POEMES)

—ο—

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΒΡΑΔΥΑ

ANDRE GERMAIN

"Ανάμεσα στις έρωμένες του και της μάχης του και τη
μακρόχρονη πληκτική ζωή του, ο γέρος βασιληάς σκέφτεται
και συγκεντρώνεται.

Τό χρυσάφι κ' η σκοτούρα του θρόνου, καταπιεζόμενοι
λαοί, φηωμένα βάνουσα στόματα έθρεψαν τη ζωή του, χωρίς να μολλάξουν την καρδιά του.

Ο γέρος βασιληάς, που κολυμπάει στο οίμα, ξαναγυρίζει
στης μακρινές άνοιξιάτικες εποχές και ξαναγυρεύει ένα ρόδο.

Και να, που στης δχθες του Στάρνμπεργκ του φανερώνεται
για μιάν στιγμή ο λησμονημένος άγγελος.

(Από τα CHANTS DANS LA BRUME)

Μεταφρ. Γ. Ι. ΦΟΥΣΑΡΑΣ

—ο—

ΓΙΑ ΣΕΝΑ

Γλυκειά κι' ώραία μου παρθένα

Με τό χαμόγελο στα χείλη.

Μόνο Σ' μένεις άπ' τα ξένα

Νά μου θυμίξης τόν 'Απρίλη.

Φως άπ' τα μάτια Σου πλημμύρα

Με χαμογέλοια, με τραγούδια

Κερνάς τόν πόνο, τώχει η Μοίρα

Νάσαι στο διάβα Σου λουλούδια.

'Εντελβάς, άνθος του βουνού,

Για Σένα τάχω όλα δοσμένα.

Τά νειάτα, τη χαρά, τό νού.

Κι' άν δε σε φτάσω, τότε ώίμένα...

Χαλκίς Δεκέμβριος 1942

ΝΙΚΟΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

“Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ,” ΓΝΗΣΙΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

Ο κ. Κ. Καρθαίος — του οποίου η παρουσίασις, από τής σήλης αυτές, είναι ολότελα περιττή — απέστειλε προς τον κ. Γιάννη Σκαρίμπα το πάρα κάτω γράμμα, το οποίο ο συγγραφέας τής πολυκρότου «Γυναίκας του Καίσαρος» είχε την καλωσύνη να θέση στην διάθεσι των «Ευβοϊκών Γραμμάτων». — Απλώς σημειώνω, για τους τυχόν μη γνωρίζοντας πρόσωπα και πράγματα, ότι ο κ. Καρθαίος είναι εισηγητής του δραματολογίου του Έθνικου Θεάτρου και πρόην Διευθυντής του ίδιου Θεάτρου.

Από το γράμμα του κ. Καρθαίου καταργήσαμε άτλώς το τονικό σύστημα για λόγους τεχνικούς.—

Αθήνα 18 του Μάρτη 1943

«Αγαπητέ μου Γιάννη Σκαρίμπα

Έλαβα το γράμμα σου και διάβασα τη νουβέλλα «Από Κούκλα Άνθρωπος» (άφοι έτοι έσκημα όνομάζεται στην έλληνική μετάφραση το «Painted Veil» του Σόμερσετ Μώμ) για να σοι πώ, όπως μου ζήτησες, την κρίση μου, αν το έργο σου «Η Γυναίκα του Καίσαρος» (που το διάβασα δύο φορές) μπορεί να το όνομάζης έντελώς δικό σου ή όχι, και αν έχουνε δίκιο, όσοι ή όποιοι, σε κατηγορήσαν πώς το έργο σου είναι ένα είδος λογοκλοπία!

Σου άπαντώ άφοι πρώτα σου ζητήσω να με συχωρέσης που άργησα να σου άπαντήσω (μιά γρίπτη με κράτησε 16 μέρες στο κρεβάτι).

Λοιπόν :

1ο) Το έργο σου είναι ΕΝΤΕΛΩΣ ΓΝΗΣΙΟ ΤΕΚΝΟ ΣΟΥ : με όλες τής μούσας σου και με όλες τής . . . άντισκορβουτικές και άντιραχιτικές βιταμίνες, που τόσο χρειάζονται στα γράμματά μας και στο λογοτεχνικό — άθηναικό — ονομασίό μας. Ο μύθος σου είναι έντελώς διαφορετικός από το μύθο του Μώμ. Το ότι και σ' αυτόν και σε σένα παρουσιάζεται ένας άπατημένος σύζυγος, που στέλνει την άπιστη γυναίκα του στον έραστή της, για να την τιμωρήση (στον Μώμ) να την έξαγνίση (σε σένα) άντι να κάνη φασαρίες με βρυσές και κουμπούρες, δέν είναι διόλου λόγος (άστείο) να θέλη κανείς να σου άμφισβητήση την άυθεντικότητα του έργου σου. Είναι πράγμα συνηθισμένο. Είχα άκούσει για κάποιον Τουρκο, που είχε καλέσει τον έραστή τής γυναίκας του — έναν μονοκλάτον Ευρωπαίο — και του είχε πει με τον ήμερότερο τρόπο να την πάρη και πώς του την χαρίζει τη χανούμια. Φαντάζεσαι το μονόκλ! . . . Και έγω είχα ένα φίλο (πάνε πολλά χρόνια) που χωρίς φασαρία καμιά, άφισε τη γυναίκα του να πάη στον έραστή της, ξέροντας πώς θα γύριζε πίσω — όπως και γύρισε—μετανοιωμένη. Μά το πράγμα δέν άζει να συζητηθή. Και αν άκόμα την ιδέα την πάρη ένας συγγραφέας από άλλον, δέν θα πη πώς πήρε τίποτα πάραπάνω από ό,τι μπορεί κανείς να πάρη από κάθε τί — από τη φιλολογία, την ιστορία ή από τη ζωή. Έτσι, δε θα σε κατηγορήσω έγω ποτέ, και αν άκόμα την ιδέα να ζητήση ο σύζυγος μιά γραφή

δήλωση από τον έραστή, πώς άμα δώσει το διαζύγιο, είναι (ο έραστής) ύποχρεωμένος να την παντρευτή—γιατί αυτό είναι ίσως ένα σημείο που δείχνει όμοιότητα με το έργο του Μώμ. Ένα άλλο σημείο είναι ή φράσις : «ο ρόλος που παίζετε στην άναπαραγωγή είναι άσημαντος. Ένφ ή γυναίκα βαστάζει μέσα της με τόσες ένοχλήσεις το παιδιέννηά μήνες και με τόσους πόνους φριχτούς το γεννάει, οι άντρες σείς, για την ήδονή μιάς στιγμής, έχετε τόσο έξωφρενικές άπειτήσεις». Αυτή ή φράση που λέει στους τρεις άντρες ή Ίουλιαν Βλαντή, μοιάζει παραπολύ — είναι ίδια σχεδόν διατυπωμένη — με τη σκέψη που κάνει για τους άντρες, γενικά ή γυναίκα του Ούώλτερ Φέιν. Είναι μιά φράση που μπορεί να σου άρεσε και να την κράτησες στο τετράδιό σου — όπως όλοι μας, θα γράφης και έσύ διάφορες σκέψεις δικές σου ή παρμένες από τη ζωή ή τα βιβλία — και που τη μεταχειρίστηκες χωρίς να ύποψιάζεσαι πώς ή κακία ή ή άμάθεια, θα μπορούσε να πεταχτή καμιά μέρα από τη γωνιά της και να ζητήση να σε δαγκάση γι' αυτό. Γιατί άλλωδες, θα σου ήτανε πολύ εύκολο να παρουσιάσης την ιδέα άλλωδώς διατυπωμένη. Και ή ιδέα δέν είναι καθόλου καινούργια, και ούτε μπορεί ν' άποτελέση ιδιοκτησία κανενός. Τα δύο έργα, το ένα άφηγηματικό και το άλλο δραματικό, δέν έχουν καμιά σχέση το ένα με τ' άλλο. Το πολύ έννοησιμένο γεγονός, ότι και οι δύο γυναίκες έχουν έρωτικό καρπό μέσα στα σπλάχνα τους (αν και ή Ίουλιαν Βλαντή ούτε «έρωτικό» έχει αυτόν τον καρπό, ούτε στα σπλάχνα της τον έχει, άφοι το παιδί της ο Μάριος, είναι παιδί του Άντρέα Βλαντή και είναι έξη χρονών) θα μόραε επίσης να παρατηρηθή από τους καλοθελητές σου. Μά θα το εύρισκα κι' αυτό κακόπιστο.

Συμπέρασμα : «Η Γυναίκα του Καίσαρος» είναι έργο δικό σου, άποκλειστικά δικό σου ή τουλάχιστο δέν είναι του Μώμ.

2ο) Αν και στο δικό σου έργο ύπάρχη, είναι όμως γελοίο να ζητή κανείς άπόλυτη πρωτοτυπία στο μύθο ή στις ιδέες άπό ένα συγγραφέα. Το θέμα χρειάζεται μεγαλύτερη ανάπτυξη παρ' όση θα μπορούσα να κάμω έδώ, έτσι, σ' ένα άπλο γράμμα. Σου θυμίζω μόνο τους άρχαίους δραματικούς, και από τους νεώτερους, το Σαίξπηρ, που σχεδόν σε όλα του τα έργα έχει παρμένα μύθο και ιδέες από ιστορικούς ή χρονογράφους, από διηγήματα ή μυθιστορήματα και άκόμα από άλλους θεατρικούς συγγραφείς. Ρωτώ : Θα ήτανε, έστω και κατά έναν πόντο μεγαλύτερος σάν συγγραφέας, αν όλες οι μύθοι του κλπ. ήταν έφευρημάτα του ; Άστείο. Πάντως για σένα δέν ύπάρχει λόγος να έπικαλεστής αυτό το γεγονός. Γιατί έσένα ο μύθος και όλα στο έργο σου είναι δικά σου. Δεύτερο συμπέρασμα είναι πώς ή κατηγορία που σου έκαναν—δέν τους ξέρω : είναι ένας ή περισσότεροι ;—σημαίνει πώς νοιώθουν την άξια σου, όπως τη νοιώθω κι' έγω, μα πώς δε μπορούν να σου τη συχωρέσουν, ούτε να τη χαρούν, όπως τη χαίρομαι έγω.

Σέ φίλω

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΠΟΘΟΣ

Αυτός ο μεγάλος χαρταετός, που κάθε μέρα τάνιζε το κορμί του για μεγάλα ύψη, έγινε αίτια να πονέση μιά μέρα μιά μικρούλα καρδιά.

Κεί, στη γωνιά του κήπου, ύψωνε το σφιγτοδεμένο κορμί του ένα μελαχρινό κυπαρίσι. Η κορφή του λεπτενεύσια στο ούρανό ή κοιλιά του φούσκωνε τον σκοτεινό της όγκο και ή κορμοστασιά του στέκονταν ίσια, γερά δεμένη στη γη.

Και κεί, κάτω, στα πόδια του, ζούσε ένα μικρό λούλουδο. Δέν τώχε φυτέψει χέρι άνθρωπου : Βγήκε μόνο του, σαν ένα ξέσπασμα τής καλωσύνης τής γής. Η μικρή όμορφιά κάτω, ψηλά πάνω, ή δύναμη κι' ή περιφάνεια.

“Ω! το μικρό το λουλουδάκι! πόσο θάθελε νάνέβη κεί πάνω στη άφθαση κορφή του γίγαντα, και ν' άγγαλιάση τον κόσμο με τα μικρά ματάκια του. Εκεί πούταν τώρα δέν έβλεπε τίποτ' άλλο άπ' το μικρό όριο του κήπου.

“Ω! νάτανε στην κορυφή!

Μιά μέρα φύσηξε ξαφνικά ένας άγέρας. Ο χαρταετός κόπηκε και άρχισε να πέφτη πέρνοντας στο δρόμο κι' άρκετο σπάγγο που κρέμονταν πίσω του. “Ηθε κι' έπεσε ίσα πάνω στο ψηλό το κυπαρίσι. Του φάνταζε στα χρώματα του ο χαρταετός του κυπαρισσιού.

—Καλώς τον ταξειδιώτη, είπε, κολακευόμενος να μιλά μ' ένα πούρθ' άπ' τον Ούρανό.

—Γειά σου, απάντησε αυτό, λαχανιασμένο άκόμα από το δρόμο π' έτρεξε. Και κάθησε καλλίτερα πάνω στο δένδρο να ξεκουραστή. Ο σπάγγος του κρεμόταν κάτω στη γη, ως το μικρό το λούλουδο, πούταν περίσσα μελόχολο κείνη την μέρα. Κι' άναστένανε και σιγομουρμούριζε.

—“Αχ νάβλεπα τον κόσμο! Νάμουνε στη κορυφή. Πώς να το πώ όμως που ντρέπομαι στο μεγάλο αυτό κυπαρίσι;

Μά ο χαρταετός, ο κορμογεμισμένος πούταν, κι' ήξερε τόσες και τόσες γλώσσες, κατάλαβε τη γλώσσα του μικρού λούλουδου, π' έφτασε στ' αυτιά του. Και τώπε στο κυπαρίσι.

—Ξέρεις τι άκουσα λεβέντη μου; Μιά μικρή φωνούλα έφτασε στα αυτιά μου. Έσκυψα κι' είδα—και ξέρεις βλέπω καλά, πολν καλά μάλιστα—ένα μικρό λουλουδάκι. Πειθυμά λέει νάταν δώ πάνω στην κορυφή σου. Νάβλεπε το κόσμο! Χά, χά, χά, δέν θάχη δη τίποτα το καιμένο. Τι λές; του πιάνουμε κουβέντα να σπάσουμε κέφι;

“Έτσι είπε, κι' έσκυψε το μεγαλόπρεπο κεφάλι του κάτω και φώναξε στο μικρολούλουδο.

—“Ε! πιτσιρίκι, τι φιλοκουβεντιάζεις μόνο σου; Θέλεις ν' άνέβης δώ πάνω; “Ε, και δέν πέρνει το άσανσέρ καιμένο και νάρθης; Πάτα το κομπί και πές να σ' άνεβάσουνε στον 18ον όροφο. Χά, χά, χά, έλασε πλατειά ο χαρταετός.—“Ελα όμως, ξανάπε, μη στενοχωριέσαι. Έπειδή δε λειτουργεί το άσανσέρ—κόψανε ξέρεις το ρεύμα—θα σου πώ έγώ ότι θάβλεπες αν άνέβαινες δώ πάνω. Άκου λοιπόν.

Το λουλουδάκι τέγνωσε τα μικρά του φύλλα στο σπάγγο του χαρταετού που κρεμόταν κάτω—θα χρησίμουνε οά τέλειο τηλέφωνον—και προσπάθησε να σταματήση τους δυνατούς κτύπους τής καρδιάς του, που πήγαινε να γίνη κομμάτια από τη συγκίνηση.

—“Αααααα, άρχοντά μου, ψέλλισε μόνο.

—Λοιπόν, που λές φωναριόρικο, άρχισε με στόμφο ο χάρτινος βασιλιάς, ο άνάνεβης λέει δώ πάνω θα σούρη ζάλη και θα τα χάσης, κι' αν δέν πιστής καλά θα πέσης πάλι κάτω και θα σπάσης τώμορφο κεφάλι σου. Θα δής πολλά, τόσα πολλά, που το μυαλούδάκι σου θα σπάση από κορεσμό λέει. Κατάλαβες τι θα πη αυτό; “Αμ που να ξέρης σύ. Σάμπως είσαι μορφωμένο σαν καιμένα; Τέλος πάντων όμως. “Όσα καταλαβαίνεις κι' άπέ.... Λοιπόν θα δής....

Μά ή φωνή του σκεπάστηκε από δυνατές φωνές π' άκούγονταν να πλησιάζουν προς τα κεί. “Ηταν οι μικροί κύριοι του χάρτινου κορμοκράτορα. Έρχόντουσαν να συλλάβουν τον δραπέτη των ούρανων. Πιάσαν τον σπάγγο που κρέμονταν και σε λίγο ο λογός του άέρα προσγιόνονταν ομαλά δίπλα στο μικρολούλουδο τής γής. Η άνθινη ψυχούλα του είχε ματώσει από τον πόνο κι' έβαψε πω ρόδινα τα φύλλα του. Ο πόθος του πιά είχε γίνει άπειρος. Άφάνταστα μεγάλος. Δέν είχε μάθει τίποτα καινούργιο. Θα έσβυνε λοιπόν κι' ή σημερινή μέρα, οι άχτινες του ήλιου θα χάνονταν πάλι χωρίς να μάθη' χωρίς να δη....

ΜΗΝΑΣ ΧΡΗΣΤΙΑΗΣ

—ο—

ΚΙΣΜΕΤ!

Μόλις άπόψε με βαρυά καρδιά κι' με μάτια γεμισμένα από δάκρυα πόνου, καθισμένη δίπλα στο παράθυρο, γράφω το πρώτο, ίσως—ίσως, κι' το τελευταίο μου παράπονο.

Και τώρα για τελευταία φορά θα σου έπαναλάβω εκείνα που τόσες φορές σου έχω ειπει με τό στόμα. Σ' αγάπησα με μιά αγάπη άδολη, ήσουν για μένα το παν, πίστεψέ με, σε έσήκωσα μεσ' την ψυχή μου στο ύψος ενός Θεού, ενός πάθους, ήσουν για μένα το γλυκό τής ευτυχίας όνειρο που τόσο έπόθησα, τής ευτυχίας εκείνης που τώρα πιά για μένα είναι χαμένη, γιατί έτσι το θέλησαν οι άλλοι οι άνθρωποι, οι ζηλότυποι, εκείνοι που δέν θέλουν να βλέπουν άλλους ευτυχισμένους, εκείνοι που το μυαλό τους δέν σχεδιάζει τίποτε άλλο παρ' την δυστυχία των άλλων. “Ισως να νομίσης ότι τα έχω έναντίον των ανθρώπων, όχι, δέν είναι έτσι, τα έχω μόνον έναντίον τής μοίρας μου, γιατί αυτή φταίει, στους πλέον λείους δρόμους αυτή μου έφτιαξε τον κόκκον της άμμου χαλίκι για να σκοντάψω, το μοιραϊον έβάρυνε άπάνω μου σαν να ήμουν κολοσός, εις μάτην άναστήλωνα το γονατισμένο μου θάρρος παραληρώντας κι' ένφ, είχα νομίσει πώς ήλθε ο καιρός να ευτυχίσω, αυτή ή μοίρα μου επέτρεψε στους άλλους, στους ζηλοτύπους να μπούν μέσα στην ζωή μου κι' να μου δώσουν την τελευταία τσεκουριά καταστρέφοντάς με ήθικώς.

“Αλλ' έτσι είναι, έτσι το ήθελε ή μοίρα μου, αυτό ήταν το Κισμέτ.

ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΟΥ

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Με τής καλλίτερες ἐλπίδες, τὸ ἴδιο θάρρος, τὴν πίστι καὶ τὴν πεποίθησι, γιὰ ἓνα καλλίτερο εὐβοϊκὸ πνευματικὸ μέλλον, μπαίνουν τὰ «Εὐβοϊκὰ Γράμματα» στὸ δεύτερο χρόνον τῆς ἐκδόσεώς των καὶ συνεχίζουν τὸν δρόμο τους.

Με τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θεωροῦνε καθήκο τους νὰ εὐχαριστήσουνε θερμὰ ὄλους ἐκείνους ποὺ τὰ ἐνισχύσανε—με ὁποιοδήποτε τρόπο—σιὰ πρῶτα τους βήματα, καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσουνε νὰ συνεχίσουνε με τὸ ἴδιο θερμὸ ἐνδιαφέρον νὰ ὑποστηρίζουνε τὴν ἐκδοσί μας.

—00—

Εὐχὲς καὶ συγχαρητήρια

Ἀθῆναι 20 Φεβρουαρίου 1943

Ἀξιότιμε Κε Ζῶντο,

Με πολλὴν χαρὰν λαμβάνω, ἀπὸ τινος καιροῦ, τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν σας ἐκδιδόμενον ἔγκριτον περιοδικὸν «Εὐβοϊκὰ Γράμματα», τὸ ὁποῖον, ὡς ἀν-φερόμενον εἰς τὴν ἐν γένει πνευματικὴν κίνησιν καὶ ζῶν τῶ Νομοῦ μας, περιέχει ἐκλεκτὴν πάντοτε ὕλην καὶ δημοσιεύματα Εὐβοέων λογίων καὶ ποιητῶν, διαβάζω με ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον.

Σὰς συχαίρω ὅθεν θερμῶς διὰ τὴν ὥραϊαν πρωτοβουλία σας, νὰ ἐκδώσῃτε εἰς τόσον μάλιστα χαλεποὺς καιροὺς ἓνα φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν καὶ εὐχομαι με ὄλην μου τὴν ψυχὴν νὰ στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας ἢ εὐγενῆς αὐτῆ προσπάθειά σας, ἀνταξία ἄλλωστε τοῦ τόσον πνευματικῶς προηγμένου λαοῦ τῆς Χαλκίδος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ σὰς ἀποστέλλω διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν μου.

Μετὰ πάσης τιμῆς

Μ. Σ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Δικηγόρος

—00—

Συμβολὴ στὸ ἔργο μας

Ἀπὸ τὸν γνωστὸν διαπρεπῆ τεχνοκρίτη κ. Σπύρον Παναγιωτόπουλον, τοῦ ὁποῦ ἡ ὑπογραφή θὰ τιμᾷ ταχτικά τὰ «Εὐβοϊκὰ Γράμματα» πήραμε τὸ πάρα κάτω γράμμα :

Ἀθῆναι 22-2-43

Φίλε Κε Ζῶντο,

Θερμὰ σὰς εὐχαριστῶ, ποὺ δὲν ξεχνᾶτε νὰ μοῦ στέλνετε τὰ «Εὐβοϊκὰ Γράμματα» καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ μηνύματα τῆς πνευματικῆς Χαλκίδος, ποὺ τόσο ἔχω ἀγαπήσει ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ φιλοξενοῦσε τὴν ἀδελφή μου.

Σὰς στέλνω ἓνα μικρὸ σημείωμα γιὰ τὰ νέα βιβλία, φτωχικὴ συμβολὴ στὸ δύσκολο ἔργο σας.

Με φιλικούς χαιρετισμοὺς

ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΣΚΟΥΡΑ

ΟΔΟΣ ΑΒΑΝΤΩΝ 6—Χ Α Λ Κ Ι Σ

Τηλέφωνον : Γραφείου : 2 65 - Οικίας : 5 09

«ΕΥΒΟΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»,

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ : ΟΔΟΣ ΑΓΓΕΛΗ 26

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ : 3-45 - Χ Α Λ Κ Ι Σ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐτησία Δραχμῆς 2000. — Ἐξάμηνος Δραχμῆς 1000.
Διὰ Δήμου, Κοινότητος, Τραπεζῶν καὶ διαφόρων
ὀργανισμοὺς ἐτησία Δραχμῆς 4.000.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ : ΚΑΤΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται

Συνδρομῆς καὶ Καταχωρήσεις προπληρώνονται.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Πρὸς τὸν ὑπεύθυνον κ. Ἀνδρ. Ἰω. Ζῶντον—Χαλκίδα

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΧ. 200

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Φώτην Μίχα, Ἐνταῦθα. «Τὸ κορίτσι με τὰ παρὰ ξένα μάτια» καλὸ καὶ θὰ δημοσιευθῇ μόλις τὰ χωρικά ὅρια τὸ ἐπιτρέψουν.

Κον Κάδμον Φαίδιμον, Ἐνταῦθα. Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια καὶ χαίρουμε ἰδιαίτερα, ποὺ οἱ ὠραῖες πνευματικῆς προσπάθειες τοῦ διαλεχτοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κ. Δ. Γυφτοδήμου, Διευθυντοῦ Γυμνασίου Θηλέων, καὶ ἡ ἐκδοσις τῶν «Εὐβοϊκῶν Γραμμάτων» σὰς δίνουνε τὴν ἀφορμὴν νὰ πάρετε, ἀπὸ μικρὸς, τὸν ὥραϊον δρόμο τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀπαραίτητος, ὅμως, ὅρος γιὰ νὰ συζητήσωμεν ἐπὶ τῆς συνεργασίας σας εἶναι τὰ μᾶς στείλετε καὶ τὸ πραγματικὸν σας ὄνομα. Ἀπὸ τὴν δημοσιότητα μπορεῖτε νὰ φυλάξετε τὸ ὄνομά σας, ἀπὸ τὸ περιοδικόν, ὅμως, ποὺ τοῦ ἐμπιστεύεσθε τὴν πνευματικὴν σας ἐργασία δὲν μπορεῖτε. Αὐτὰ τὰ ἔχουμε πεῖ πολλὰς φορές καὶ ἀπὸ τὴν στήλην αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὴν θέσιν κυρίου ἀρβύρου. Καὶ ἀκόμη κάτι θὰ σὰς λέγαμε : τοῖος ὁ λόγος νὰ στείλετε ταχυδρομικῶς τὴν ἴδια μέρα, τὰ τέσσαρα κομμάτια τῆς συνεργασίας σας, σὲ τέσσαρα διάφορα γράμματα : Ἐνας φάκελλος καὶ ἓνα γραμματόσημο γιὰ ὅλα ἔφθαναν.

Κον Ἀντ. Τριανταφύλλου, Ἀθήνας. Θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὴν συνδρομὴν σας.

Κον Ἀθ. Ἀγγελέτον, Ἀλιβέριον. Θερμῶς εὐχαριστοῦμεν γιὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς συνδρομῆς σας.

Κον Νότην Πέρνην, Κάρυστον. Εὐχαριστοῦμεν γιὰ τοὺς «Πέρνας» σας καὶ τὴ θύμησίν σας.

Ἄσσοι θέλουν μία πραγματικὰ καλλιτεχνικὴ φωτογραφία ἄς ἀποταθοῦν εἰς τὸ μόνον ἐν Χαλκίδι καλλιτεχνικὸν φωτογραφεῖον

ΦΩΤΟ-ΚΙΚΗ

Πλησίον Δικαστηρίων